

NOVE RASPRAVE O SOCIJALNOJ POLITICI U HRVATSKOJ

(O nekoliko skupova posvećenih socijalno-političkim temama)

Dana 28. i 29. studenoga 1996. godine Centar za industrijsku demokraciju Saveza samostalnih sindikata Hrvatske organizirao je okrugli stol pod naslovom "Hrvatska kao socijalna država: zadanosti i usmjerenja". Za taj okrugli stol naši najeminentniji stručnjaci koji se neposredno ili posredno bave pitanjima socijalne politike priredili su nekoliko temeljnih priloga koji su objavljeni u prošlogodišnjem broju 3-4 našeg časopisa. Rasprava koja je vođena na spomenutom okruglom stolu, a koja se najviše usredotočila na probleme umirovljenika i mirovinskog osiguranja, objavljena je u prvom ovogodišnjem broju našeg časopisa. Ovom prilikom podsjećamo da smo u uvodniku spomenutog prošlogodišnjeg broja 3-4 *Revije za socijalnu politiku* napisali sljedeće: "Nadamo se da smo objavljivanjem priloga u pripremi spomenutog skupa obavili zadaću otvaranja kontinuirane znanstvene i stručne rasprave o socijalnoj politici i socijalnoj državi kakva je uobičajena u razvijenim zemljama".

Naravno, ne pada nam na pamet da sebi pripišemo zaslugu za pokretanje socijalno-političkih rasprava koje su se u posljednje vrijeme desile u Hrvatskoj. Bolje je reći da smo dobro predvidjeli da debata o socijalnim pitanjima, ne samo u političkoj nego i u stručnoj javnosti, nužno slijedi u ovo poratno vrijeme kada su bitni problemi državnog opstanka skinuti s dnevnog reda. Okrećemo se, dakle, važnim unutrašnjim ekonomskim i socijalnim problemima pa se može reći da postajemo normalna država!

Ovdje ukratko želimo upozoriti na skupove različite naravi (uglavnom predavanja i rasprave) koji su ovih posljednjih mjeseci zabilježeni u Zagrebu, a tiču se socijalno-političke problematike.

Institut za međunarodne odnose (IMO) organizirao je 14. veljače seminar o reformi mirovinskog sustava na kojem su sudjelovali domaći i strani stručnjaci. Analizirana su iskustva o reformama mirovinskih sustava u nekim stranim zemljama kao što je Poljska, Litva, Čile i druge, i uspoređena s našim iskustvima. Bilo je riječi i o našem novom Zakonu o usklađivanju mirovinskih primanja te o projektu

hrvatske mirovinske reforme koji je u pripremi.

Dana 26. veljače u Europskom domu javno je predstavljena *Europska socijalna povelja*, jedan od najvažnijih dokumenata Vijeća Europe, koji jamči osnovna socijalna i ekonomska prava europskih građana. Hrvatska će kao članica Vijeća Europe uskoro ratificirati taj dokument. Izdavač Povelje na hrvatskom jeziku je Centar za razvoj neprofitnih organizacija Hrvatske. Na predstavljanju se skupilo mnogo svijeta i pomalo neočekivano za takve prigode desila se rasprava koja je pokazala da u našoj javnosti postoji snažan interes za socijalna pitanja i način njihove regulacije. Podsjećamo da smo o samoj Povelji objavili informaciju u prošlom broju našeg časopisa, a u istom broju objavili smo tekst buduće, revidirane Europske socijalne povelje.

Zaklada hrvatskog državnog zavjeta u suradnji s bavarskom Zakladom Hans-Seidel Stiftung upriličila je 13. svibnja raspravu pod nazivom "Socijalno tržišno gospodarstvo". Uvodno izlaganje održao je Andreas Muller-Armack, stručnjak iz Bavarske. On je podsjetio na gospodarske i socijalne probleme Njemačke u prvim poslijeratnim godinama, na koncept "socijalnog tržišnog gospodarstva" Ludwiga Erharda te na sadašnje njemačke prilike u kojima pritisak proizašao iz procesa globalizacije i europske monetarne integracije prisiljava Njemačku na promjene u socijalnoj politici i redukciju opsega socijalnih prava građana. Sudionici u raspravi koja se razvila nakon izlaganja gosta iz Njemačke uspoređivali su naše sadašnje i njemačke poratne prilike i posebno ukazivali na dvojbe pred kojima se sada nalazi hrvatska socijalna država.

Centar za industrijsku demokraciju Saveza samostalnih sindikata Hrvatske uz potporu njemačke zaklade Friedrich Ebert proveo je istraživanje o mišljenjima hrvatskih radnika o socijalnoj pravdi i Hrvatskoj kao socijalnoj državi. Voditelj istraživanja bio je prof. Ivan Magdalenić, a prvi su rezultati predstavljeni na javnoj tribini koju je Centar organizirao 13.

svibnja. Nalazi istraživača izazvali su živo zanimanje i raspravu prisutnih. (U ovom broju časopisa u rubrici "Dokumentacija" objavljujemo najzanimljivije rezultate ovog istraživanja o socijalnoj pravdi i socijalnoj državi).

Sindikata umirovljenika Hrvatske (SUH) i Sindikata umirovljenika Italije (SPI), pod pokroviteljstvom Europske federacije umirovljenika (FERPA), organizirali su 16. i 17. svibnja međunarodnu konferenciju pod nazivom "Umirovljenici, starije osobe i društvo". Sudionici konferencije bavili su se današnjim položajem starih ljudi i umirovljenika, ulogom njihovih organizacija kao i novim rješenjima njihovog statusa unutar mirovinskog sustava, ali i općenito položajem u društvu. Konferencija je bila dobro organizirana i privukla je znatnu pažnju javnosti.

Komisija za medicinske sestre pri Hrvatskoj uniji viših redovničkih poglavarica i Hrvatsko katoličko društvo medicinskih sestara i tehničara priredili su 21. svibnja tribinu na temu "Vode li promjene u zdravstvu socijalnoj državi?". Uvodnu riječ održali su prof. dr. Stjepan Baloban i dipl. pravnik Stjepan Androić, a nakon predavanja više prisutnih uzelo je riječ u raspravi.

Samostan franjevac konventualaca, Sveti duh 31 u Zagrebu, organizirao je 5.-7. lipnja znanstveni simpozij pod nazivom "Kultura solidarnosti - U službi svijetu, u službi Spasitelju". U radu simpozija sudjelovali su istaknuti teolozi, znanstvenici, stručnjaci i političari, a najviše se govorilo o aktualnim socijalnim pitanjima te ulogi Crkve i države u njihovom prevladavanju.

Konačno, kako smo obaviješteni u trenutku pisanja ovog teksta, 18. lipnja u organizaciji Republičkog fonda MIORH održat će se rasprava o nacrtu novog zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju. Po svemu sudeći, prisustvovat će joj, pored domaćih stručnjaka i političara, i predstavnici Svjetske banke koji su zainteresirani za izmjenu našeg mirovinskog sustava i njegovo utemeljenje na načelu triju stupova.

Sve u svemu, hrvatska je socijalno-politička scena živahna i na njoj se u posljednje vrijeme dešavaju mnoge zanimljive stvari. U središtu pažnje je, nema sumnje, mirovinski sustav. Međutim, pokreću se i druge teme kao što je ona o socijalnoj pravdi, zdravstvenom osiguranju, socijalnom tržištu i druge. Sve to

treba dovesti u svezu s aktualnim promjenama socijalnih zakona (mirovinski zakon, zakon o socijalnoj skrbi, zakon o zapošljavanju, zakon o dječjem dodatku) koje odražavaju novu socijalnu politiku. Tu socijalnu politiku obilježava postupni odmak od državnog redistributivnog modela i usvajanje elemenata liberalnije orijentacije koja podrazumijeva veće oslanjanje stanovništva na tržište i na vlastite resurse, a manje na državu kao jamca socijalne sigurnosti.

Iako imamo dosta rasprava to ne znači da mnogo znademo o problemima o kojima raspravljamo. Nažalost, u nas je malo sistematiziranih (statističkih i drugih) podataka o socijalnoj situaciji, a posebno je malo znanstvenih istraživanja koji bi nam dali argumente za bolje utemeljenu raspravu i opredjeljivanje. Zato treba pohvaliti projekt istraživanja socijalne pravde u organizaciji Centra za industrijsku demokraciju. Također raduje informacija o istraživanju materijalnog položaja umirovljenika koje je organizirao MIORH, a isto tako i istraživanje o sivoj ekonomiji Instituta za javne financije, kojim se istraživanjima baca više svjetla na našu socijalnu situaciju.

Nema sumnje da Hrvatska stoji pred zahtjevnim zadatkom izgradnje novog modela socijalne politike. Pri tome treba voditi računa o tri ključna elementa: napredovanju ka tržišnom gospodarstvu, posljedicama globalizacije i integracije gospodarstva u europsku okolinu te nasljeđu socijalnih problema koje nameće snažnu državnu redistribuciju. Nije jednostavno pronaći put socijalnog razvoja u tako složenim i proturječnim okolnostima. Zato je nužno jačanje intelektualnih i institucionalnih kapaciteta u našem društvu sposobnih da definiraju i provode novu socijalnu politiku. U tom smislu čini mi se primjerenim podsjetiti na dobrohotan savjet uglednog britanskog profesora, jednog od najboljih poznavaca socijalne politike u europskim postsocijalističkim zemljama. Naime, on smatra da je u suočavanju s procesima globalizacije i integracije u europske i druge asocijacije za postsocijalističke zemlje bitna izgradnja intelektualne receptivne strukture koja će u datim okvirima biti sposobna da u socijalnoj politici pronađe najprikladnija rješenja koja odgovaraju prilikama u tim zemljama.

Vlado Puljiz